

In dit nummer

Voorwoord	1
Rekenoorlog	1
Rekendag	2
Workshops leesmethodieken rond Connect en Ralf- lezen	2
Taal- en dyslexiedag voor Primair en Voortgezet Onderwijs	2
Interne studiedag hoogbegaafdheid 8 april 2009 ...	3
'Wonderlijk gemaakt'	4
Protocol Diagnose en Behandeling (Blomert, 2006)	4
Passend onderwijs en Handelingsgericht werken. ...	6
Schoolontwikkeling	7
Intermezzo	8
Werkhoudingsproblemen	8
Colofon	9

Voorwoord

Het nieuwe cursusjaar is weer begonnen. Als redactie van IB-wijzer van Driestar Onderwijsadvies wensen we u heel veel werkplezier toe! Ter ondersteuning van uw mooie, maar soms ook complexe, taak als IB-er treft u in dit nummer informatie aan over allerlei nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot onderwerpen als hoogbegaafdheid, handelingsgericht werken, dyslexiebehandeling en seksuele vorming. Kortom: weer diverse onderwerpen om u te ondersteunen in uw boeiende werk als IB-er. Veel leesplezier gewenst!

De IB-wijzer verschijnt vier keer per schooljaar. U kunt zich zo nodig digitaal af- en aanmelden via ib-wijzer@driestar-educatief.nl.

Aan de e-mail is een PDF-bestand gekoppeld dat gemakkelijk is uit te printen, zodat u indien gewenst ook een papieren versie kunt bewaren. Eerdere nummers van IB-wijzer kunt u binnenkort op onze website vinden. Veel artikelen zullen ook op de website www.driestar-onderwijsadvies.nl gepubliceerd worden.

Actueel

Rekenoorlog

Er woedt momenteel een rekenoorlog in ons land. Aanhangers van het 'vroegere rekenen' keren zich tegen het realistische rekenen dat vooral de laatste tien jaren door de rekenmethoden gemeengoed op al onze scholen is geworden. "De rekenprestaties zijn achteruitgegaan," klagen de bezwaarden onder aanvoering van professor Jan van de Craats. "Zie je wel, o foei toch," weergalmt menig directeur en leerkracht in het onderwijs die even aan de voeten van de professor hebben gezeten. Tja, wat is waar?

Spreekbuis van het realistisch rekenen is Marja van de Heuvel – Panhuizen. Zij voerde met professor Jan van de Craats onlangs een debat voor een onderwijsblad. Jan kwam met vele verwijten die Marja op basis van gegevens van wetenschappelijk onderzoek allemaal wist te pareren. Marja kwam vervolgens met argumenten, die Jan allemaal omver haalde. Resultaat van het debat: gelijk spel.

Als we de resultaten van grootschalige onderzoeken nader bestuderen, valt het allemaal eigenlijk wel mee. En bij het cijferen bleken veel Nederlandse leerlingen die aan het internationale onderzoek deelnamen, vooral bij delen hun berekeningen niet op papier te hebben gezet, hoewel dat nadrukkelijk was toegestaan. Dit veroorzaakte veel fouten en drukte de resultaten.

Tegelijk moeten we constateren dat bepaalde punten beslist verbeterd kunnen worden.

1. **Weten waarom je oefent!**
Teveel leerlingen weten niet wat de opbrengsten van hun dagelijkse oefenen concreet moet zijn. Eén voorbeeld: er moet worden gememoriseerd, maar de leerling weet niet expliciet welke van de memoriseeropgaven hij/zij al goed kent en welke nog beter/sneller moet worden gekend. De leerling oefent zo niet de kern waarom het gaat, namelijk die opgaven die nog verdere training behoeven.
2. **Onderscheid vorm en inhoud!**
Vaak worden in het onderwijs vorm en inhoud met elkaar verward. In de media is het gebruik van verschillende strategieën als één

van de boosdoeners aangemerkt. We zien dat er methoden zijn die inderdaad verschillende aanpakken naast elkaar aanbieden.

Oorspronkelijk ging het er echter om dat de leraar door interactie de voorkennis van de leerling moest activeren, zodat de leerling zich bewust werd van zijn voorkeur voor een bepaalde strategie. Op het moment dat dit niet meer ontlokt wordt, maar voorgedrukt wordt aangeboden, werkt dat niet zo meer.

3. **Gebruik de handleiding!**

Een rekengoeroe die momenteel volle zalen trekt, is Gert Gelderblom. Hij constateert dat de uitgebreide handleidingen van de rekenmethoden vaak slecht worden gebruikt. Gebruik de methode zoals die bedoeld is en de resultaten nemen toe, luidt zijn devies. Zo is bekend dat in de tijd dat de taalmethoden nog geen uitgebreide handleidingen kenden, vooral de scholen met oudere leerkrachten (met jarenlange ervaring dus) talig beter scoorden dan scholen met jongere leerkrachten. De oudere collega's hadden door de tijd heen zoveel ervaring en expertise opgebouwd, dat dat in de prestaties van de leerlingen merkbaar was. Een identiek verschijnsel lijkt zich momenteel voor te doen bij rekenen: intensief gebruik van de handleiding zorgt voor leerkrachtexpertise die weer resulteert in betere prestaties. Cruciaal hierbij is kennis hebben van leerlijnen en die kennis benutten in elke rekenles.

We spraken onlangs een leerkracht die jaar in jaar uit met een combinatieklas werkte. De rekenprestaties van zijn leerlingen lagen al die jaren gewoon op peil. Zijn manier van werken? Inderdaad de methode gebruiken, zoals die bedoeld is en tevens – dat bleek belangrijk – zorgen voor een hoge betrokkenheid van de leerlingen. Dat bereikte hij door verschillende manieren. Eén ervan was de secuur afgepaste wijze van interactief lesgeven. Secuur afgepast: o zo snel dreigt interactie te verworden tot wollige verbalisaties die door te veel medeleerlingen niet kunnen worden gevolgd.

Hoe zal de oorlog aflopen? Er is momenteel een nieuwe ouderwetse methode op de markt gekomen en de nieuwe generatie realistische rekenmethoden hebben diverse kritieken in hun nieuwste versies proberen te verwerken. Hoe dan ook... het blijft voor u en ons zaak optimaal rekenonderwijs aan de kinderen te blijven bieden.

C.C. (Kees) Geluk, orthodidact
c.c.geluk@driestar-educatief.nl

Agenda

Rekendag

Op D.V. 7 oktober 2009 hopen Driestar Onderwijsadvies en het Ds. G.H. Kerstenonderwijscentrum weer een gezamenlijke rekendag te houden voor het basisonderwijs.

De aandacht is deze keer gericht op het werk van de leerkracht voor de groep. Het thema van deze rekenmiddag luidt: Hoe maak ik mijn rekenonderwijs beter?

Voor meer informatie en aanmelden zie:

http://www.driestar-onderwijsadvies.nl/k/n803/news/view/2656/2662/R_ekendag-basisonderwijs.html

Workshops leesmethodieken rond Connect en Ralfi-lezen

Dyslexie: ons een zorg...

Ja, zeker! We hebben het allemaal wel eens instemmend aangehoord: dyslexie is een blijvende zorg!

Vandaar dat Driestar Onderwijsadvies ook dit jaar een uitdagend cursusaanbod heeft voor begeleiders, assistentes en leesmoeders.

In December 2009-januari 2010 is er nog de mogelijkheid voor onderwijsassistenten en leesmoeders om een workshop te volgen over Connect Vloeiend en Ralfi lezen. Uiteraard zijn ook remedial teachers en leerkrachten welkom! De workshop bestaat uit twee bijeenkomsten van 09.30 tot 12.00 uur en wordt aangeboden in Ridderkerk, Barneveld en Kapelle. De kosten per workshop zijn € 185,00 per deelnemer.

Meer informatie is te vinden in de folder die u kunt downloaden van: http://www.driestar-onderwijsadvies.nl/Leesmethodieken_rond_Connect_en_Ralfi-lezen

Voor inhoudelijke informatie: P.J.A. (Petra) van Nederpelt
(p.j.a.vannederpelt@driestar-educatief.nl)

Taal- en dyslexiedag voor Primair en Voortgezet Onderwijs

Staatjes van goed taalonderwijs

D.V. woensdag 27 januari 2010 wordt er in Gouda weer een interessante studiedag georganiseerd voor alle geïnteresseerden uit het primair en voortgezet onderwijs.

Zowel 's morgens als 's middags is er een plenaire lezing en zijn er praktische workshops. De

hoofdlezingen worden verzorgd door Ria Kleijnen (over spelling in primair en voortgezet onderwijs) en Joop Stoeldraijer (over evidence based taalonderwijs).

Tijd: 10.00-15.30 uur

Locatie: Driestar Hogeschool, Burg. Jamessingel 2, Gouda

Kosten: € 150,- per persoon.

Voor inhoudelijke informatie: Drs. A. (Arie) van Groningen (a.vangroningen@driestar-educatief.nl) en dhr. A. (Ad) de Waard (a.dewaard@driestar-educatief.nl).

Voor organisatorische informatie en aanmelding: a.n.pols@driestar-educatief.nl.

Sociaal emotioneel

Interne studiedag hoogbegaafdheid 8 april 2009

'Slim zijn en ook hulpvrager: een rare combinatie?'

Een spannende studiedag was het, inclusief feedback van ouders en een inmiddels volwassen leerling, met als doel visievorming –Driestarbreed- in het cursusjaar 2009-2010. Voor u als IB-er een indruk van wat er langskwam; herkenbaar...?

Wat is hoogbegaafd?

Verschillende antwoorden zijn mogelijk op de vraag wat *intelligentie* is en er zijn meerdere modellen bedacht om er grip op te krijgen: van intelligentie als losstaand begrip tot intelligentie bezien in

samenhang met bijvoorbeeld motivatie en creativiteit.

Ook *hoogbegaafdheid* is een begrip dat op verschillende manieren ingevuld is. Heel bekend is de gedachte dat er van hoogbegaafdheid gesproken kan worden vanaf een IQ van bijvoorbeeld 130. Vanaf dat getal ben je hoogbegaafd, daaronder ben je het niet. En afgeleid daarvan: vanaf dat getal kom je in aanmerking voor extra begeleiding, daaronder... niet?

Een benadering met een heel *ander uitgangspunt* is die van *Betts en Neihart* (1988). Zij vonden na onderzoek zes categorieën van hoogbegaafde leerlingen:

1. de succesvolle leerling
2. de uitdagende leerling
3. de onderduikende leerling
4. de drop-out
5. de leerling met leer- en gedragsproblemen
6. de zelfstandige leerling

In tegenstelling tot wat je op het eerste gezicht zou kunnen denken, is *niet* de succesvolle, maar de **zelfstandige leerling** het ideaal. Deze leerling heeft goede sociale vaardigheden, werkt zelfstandig, is creatief, ontwikkelt eigen doelen, werkt enthousiast en zonder bevestiging, komt op voor eigen opvattingen en neemt overwogen risico's.

Welke vorm van begeleiding?

Niet alle (hoogbegaafde) leerlingen komen er dus 'vanzelf'. In die zin stellen zij in hun gedrag een vraag om hulp. Uit een intern gehouden enquête en de reacties van de deelnemers van de studiedag daarop, komen onder andere als **hulpvragen** naar voren:

- help mij om te leren leren
- help mij omgaan met emoties
- help mij mijn identiteit te ontwikkelen
- help mij vrienden te maken

Dat vraagt in feite om *adaptief onderwijs*, waarin elk kind (dus niet alleen de hoogbegaafde leerling) gezien wordt.

De ouders-ervaringsdeskundigen, aanwezig op de studiedag, vonden het belangrijk dat er op school *kennis* aanwezig is over hoogbegaafdheid. Observeren van de *positieve* aspecten van een kind en het afstemmen op de *interesses* is nodig. Ook voor zichzelf zagen zij de taak om met hun kind in *gesprek* te zijn, naast het geven van *verantwoordelijkheden*.

De leerling-ervaringsdeskundige zag voor ouders een belangrijke *signaalfunctie*. Het grootste probleem op school vond hij dat hij zich niet *begrepen* voelde: 'Je bent slim en (toch) een hulpvrager; dat is moeilijk, zeker als je jong bent'. Daarom gaf hij als aandachtspunt voor scholen mee dat zij werken volgens een *plan*, in samenspraak met de leerling en met aandacht voor zowel cognitieve uitdaging als emotionele en sociale

aspecten van de persoonlijkheidsontwikkeling. Te denken valt onder andere aan het alert zijn op *faalangst*, het geven van *psycho-educatie* en het bevorderen van *zelfstandigheid*.

Werk aan de winkel voor Driestar Onderwijsadvies
Als aanvulling op het gepresenteerde concept van een toekomstig visiestuk werd aangeraden het woord 'welbevinden' een plaats te geven. Ook werd ervoor gepleit om het *pedagogische* aspect nog duidelijker te benadrukken.

Behalve de vorming van een instellingsbreed gedragen visie werd aan Driestar Onderwijsadvies de wens voorgelegd om te zorgen voor het *gevoelig maken* van scholen voor de onderhavige problematiek, het uitwerken van een *meerjarenplan* inclusief praktische handvatten voor scholen en *het toerusten* van eigen werknemers, want:

Hulpvragers zijn en ook slim, een ware combinatie!

*Hoogbegaafdheid geeft soms zorgen,
Ja dat is echt waar!
Maar er is ook moois te melden,
Hier mijn commentaar.*

*Heel erg slim en creatief,
Zulks is toch niet negatief.
Steeds is anders mooier weer,
En dat keer op keer.*

(Harry de Gier, uit het lied 'Hoogbegaafdheid geeft soms zorgen')

Drs. A. Looij- van 't Hof
a.looij@driestar-educatief.nl

Betts, G.T. & Niehart, M. (1988). Profiles of the gifted and talented. In *Gifted Child Quarterly*, 32(2), 248-253.

'Wonderlijk gemaakt'

Seksuele vorming: in verwondering en weerbaarheid

De vaak vanuit oprechte interesse gestelde vraag 'Waar komen baby's vandaan?' geeft veel ouders en leerkrachten een ongemakkelijk gevoel. Het is echter vooral een kans om binnen de veiligheid van het gezin of de klas met verwondering te spreken over de Schepper die het leven en het lichaam zo prachtig ontwierp.

Vernieuwde lessenserie

Seksuele vorming begint in het gezin, maar de school als mede-opvoeder moet hier ook

verantwoordelijkheid in nemen. Zonder structurele aandacht voor seksuele vorming, komen we voornamelijk uit op de negatieve aspecten als verkeerd woordgebruik of ingrijpende nieuwsberichten.

Om leerkrachten en ouders te ondersteunen bij seksuele vorming, werkt Driestar Onderwijsadvies aan een vernieuwde lessenserie voor de gehele basisschool. Het betreft een herziening van het succesvolle lespakket *Wonderlijk Gemaakt*. Afgestemd op de leeftijd van de kinderen komen verschillende thema's aan bod. Niet alleen de lichamelijke aspecten, maar juist ook zelfvertrouwen, grenzen en weerbaarheid zijn belangrijke voorwaarden voor gezonde relaties en latere seksualiteitbeleving. In de hoogste klassen is er veel aandacht voor lichamelijke veranderingen, het ontstaan van nieuw leven en tegelijk de donkere zijden van seksualiteit.

Wat doet uw school?

Welke verantwoordelijkheid neemt uw school rondom seksuele vorming? Wakker het gesprek aan met collega's in het team. En denk over het thema na samen met de ouders.

Voor het traject worden enkele pilotscholen gezocht die de vernieuwde lessen in alle groepen van de basisschool willen aanbieden in de periode november 2009 tot maart 2010. Voor interesse en meer informatie kunt u contact opnemen met Elly van der Gouwe-Dingemanse (p.m.vandergouwe@driestar-educatief.nl).

Achter de schermen van Leerlingenzorg

Protocol Diagnose en Behandeling (Blomert, 2006)

Vanaf januari 2009 is het nieuwe protocol dyslexie opgenomen in het basispakket van de zorgverzekeringen. Hiermee is diagnostiek en behandeling van dyslexie een zaak tussen ouders

en kind geworden. Voordat echter dyslexie kan worden vastgesteld, fungeren basisscholen als 'poortwachter'. Als ernstige enkelvoudige dyslexie kan worden vastgesteld, heeft een kind recht op behandeling. Ernstige enkelvoudige dyslexie wil zeggen dat er bij deze leerlingen, naast dyslexie, geen sprake is van één of meer andere leer- of ontwikkelingsstoornissen (co-morbiditeit). Ook mag er geen sprake zijn van een intelligentie lager dan 85.

In 2009 komen kinderen in de leeftijd van 7 en 8 jaar in aanmerking voor diagnostiek en behandeling wanneer zij op of na 1 januari 2000 geboren zijn en de zorg aanvangt voor hun negende verjaardag. Vanaf 1 januari 2010 komen ook kinderen van 9 jaar in aanmerking die op of na 1 januari 2000 geboren zijn. Aanmelding moet gedaan worden voordat het kind 10 jaar wordt.

Indicatie behandelen

Een indicatie voor behandeling wordt afgegeven als na bovenstaande diagnostiek een positief besluit wordt afgegeven. Ook moet er een zekere garantie zijn dat de behandeling continu kan worden uitgevoerd. Ouders moeten gemotiveerd zijn en in staat zijn om dagelijks te investeren in de behandeling door aanvullend te oefenen.

De bevindingen van het diagnostisch onderzoek leiden tot een advies voor de inhoudelijke aandachtspunten van de behandeling. Dit wordt weergegeven in een behandelplan. In het behandelplan staan de doelen, inhoud, duur en oefenverplichtingen van de cliënt en/of zijn ouders. In overleg met school, ouders en diagnosticus kan een derde ingeschakeld worden indien vermoed wordt dat ouders onmachtig zijn de zorg op zich te nemen.

Kwaliteit behandeling

Wanneer uit het onderzoek de zorgbehoefte (=indicatie) tot behandeling wordt afgegeven, kan de hulp worden doorgezet. De behandelingen worden uitgevoerd door behandelaars die opgeleid zijn door Driestar Onderwijsadvies. Driestar Onderwijsadvies is aangesloten bij Onderwijszorg Nederland (ONL). In deze coöperatie bundelen 22 onderwijsadviesdiensten hun krachten om kwalitatieve dienstverlening voor diagnostiek en behandeling van dyslexie te waarborgen. Onze behandelaars werken zelfstandig onder supervisie van een GZ-psycholoog of orthopedagoog. Tijdens de behandeling zijn verschillende evaluatie -en toetsmomenten om de voortgang bij te houden. In een multidisciplinair overleg wordt vanuit Driestar Onderwijsadvies het proces bewaakt. Deze overlegmomenten vinden plaats op school.

Inhoud van de behandeling

Het kind krijgt individuele behandelingen, bestaande uit 45 minuten per week voor de duur van maximaal 1,5 jaar. Dit komt neer op 40 tot 60

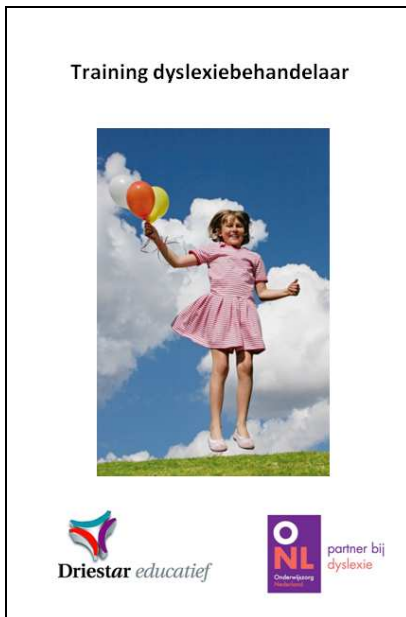
sessies. De behandeling is gebaseerd op het directe instructiemodel waarmee vanuit verschillende invalshoeken het leesprobleem wordt benaderd. Zowel lezen als spellen komt aan de orde in de behandeling en een gekoppelde verwerking van spraakklanken en letters/woorden. De behandeling bestaat uit modules die systematisch op elkaar voortbouwen met aandacht voor individuele kenmerken. Er wordt altijd gestart met het oefenen van het klanksysteem in klankzuivere woorden. Is een leerling verder in het lees -en spellingproces dan wordt overgegaan naar de niet klankzuivere woorden met bijbehorende spellingsregels. Ter ondersteuning van het behandelproces doen ouders en/of school oefeningen. Deze huiswerkopdrachten worden door de behandelaars meegegeven in de eigen 'kindmap' van de leerling. Ook kopieermateriaal wordt in deze map meegegeven. School hoeft geen investering te doen in materialen. Wel heeft het voorkeur als de kinderen op school mogen oefenen met het programma Flits op de computer. We hechten grote waarde aan een goede samenwerking met ouders en school. Leerkrachten, intern begeleiders en anderen vanuit school hebben een nadrukkelijke plaats in het hele proces.

Doel van de behandeling

- Het vergroten van de lees -en spellingvaardigheid;
- Grote nadruk op het herkennen van (klank) structuur van woorden;
- Bevorderen van het vloeiend lezen;
- Aandacht voor specifieke problemen van een leerling;
- Vergroten van de leesmotivatie;
- Kind leren omgaan met zijn/haar probleem;
- Goede samenwerking met ouders en school.

Oproep tot behandelaars.

Om tegemoet te komen aan alle zorgvragen hebben wij nog steeds behoefte aan nieuwe behandelaars. Vooral in het oosten en noorden van het land zijn nog mensen nodig om de hele regio te kunnen voorzien. Als u denkt dat u interesse heeft in deze functie en u bent in het bezit van een certificaat vervolgopleiding dyslexie, Master-SEN of u bent al langere tijd remedial teacher, dan nodigen wij u van harte uit zich te melden bij: w.demots@driestar-educatief.nl.

Voor vragen m.b.t. diagnostiek kunt u zich wenden tot: mevr. drs. P. (Petra) van Nederpelt p.j.a.vannederpelt@driestar-educatief.nl. Over het behandeltraject: mevr. C. (Cora) van Schaik MSc, c.g.vanschaik@driestar-educatief.nl.

Schoolontwikkeling

Passend onderwijs en Handelingsgericht werken.

Vanaf dit cursusjaar hebben alle vijf Reformatorische Samenwerkingsverbanden een begeleidingstraject waarin ze het handelingsgericht werken op de scholen willen versterken. Daarnaast zijn er steeds meer scholen of groepen van scholen die aan de slag gaan met de versterking van de eigen leerlingenzorg in het kader van Passend Onderwijs. Ook zijn er verschillende scholen die eerst een specialist van Driestar Onderwijsadvies of van een andere organisatie een middag op hun school over handelingsgericht werken willen horen.

Wat ons opvalt in de contacten met scholen en Samenwerkingsverbanden is de grote verschillen tussen scholen. Handelingsgericht werken is een wijds begrip waar allerlei aspecten van de leerlingenzorg onder vallen. De indruk kan ontstaan bij scholen dat ze hun leerlingenzorg helemaal opnieuw moeten doordenken en opzetten. Dat is natuurlijk niet zo. Er zijn scholen die al allerlei aspecten van handelingsgericht werken op orde hebben. Ze hebben bijvoorbeeld een leerlingvolgsysteem voor zowel het didactische als sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen.

Heel wat scholen hebben al RT voor beide ontwikkelingsaspecten. Sommige scholen zijn ook bewust bezig met het ondersteunen van leerkrachten in het omgaan met veel individuele handelingsplannen.

Als dienst realiseren we ons dat het heel belangrijk is om niet met een standaard aanbod Handelingsgericht werken te komen. De vraag en de situatie van de school moet uitgangspunt zijn. Je moet dan een goede analyse maken van de mate waarin een school handelingsgericht bezig is. Vooral is het dan wenselijk om te kijken welke aspecten al goed op orde zijn en welke aspecten aandacht verdienen. We vinden vanuit pedagogisch oogpunt dat we moeten aansluiten bij het niveau van het kind. Hetzelfde geldt natuurlijk ten aanzien van de ontwikkeling van Handelingsgericht werken!

In de afgelopen maanden is een werkgroep van Driestar Educatief bezig geweest met het ontwikkelen van een ordeningskader waarmee we scholen kunnen helpen om de mate van Handelingsgericht werken voor zichzelf in beeld te krijgen. We zijn ook bezig met een instrument daarvoor, een zogenaamde "quick-scan". Daarmee kan in een gesprek met ons duidelijk worden welke aspecten van Handelingsgericht werken al goed op de rails staan en welke onderdelen meer aandacht behoeven. Tijdens de bespreking van de scan kan dan verder gekeken worden waar de school het beste aan kan gaan werken.

In de meeste Samenwerkingsverbanden zijn op dit moment medewerkers van Driestar Onderwijsadvies bezig met de begeleiding van scholen op Handelingsgericht werken. We ontwikkelen hierin dus steeds meer expertise. Het gaat hierbij qua concepten zowel om Handelingsgerichte Procestdiagnostiek (HGPD), Handelingsgerichte Diagnostiek (HGD) en Handelingsgericht werken (HGW) als om Oplossingsgericht werken. De intakes die door ons op scholen gedaan worden voor dit cursusjaar zijn inmiddels achter de rug. Uit die intakes zijn al een aantal vragen naar ons toegekomen, zowel van afzonderlijke scholen als van groepen scholen. We merken echter dat er scholen zijn die hun vragen op dit gebied nog niet gesteld hebben. Als u interesse heeft, kunt u contact opnemen met: A.W. de Vries, a.w.devries@driestar-educatief.nl, 0342-425450 (kantoor) of 06-52581173 (mobiel).

Schoolontwikkeling

Casus:

De moeder van Klaas had er erg naar uitgezien dat haar kind naar school zou gaan. Hij was heel 'schoolrijp': wilde alles weten en wist ook al enorm veel. Tekenen deed Klaas erg graag: heel gedetailleerd observeerde hij dan en tekende precies na wat hij zag. Elk detail moest vastgelegd worden. Mensen, dieren, maar ook plattegronden. Echt een onderzoeker in de dop...

Kort na Klaas' vierde verjaardag was het zover: hij mocht naar school. De eerste dagen vond Klaas het wel aardig, maar al snel maakte moeder zich zorgen. Klaas was elke middag moe en maakte vaak een verdrietige indruk. Na een maand of twee zocht moeder contact met de juf, maar die had niets verontrustends opgemerkt.

De juf vertelde: "De eerste periode heeft Klaas zich misschien wat onwennig gevoeld. Hij gebruikte soms erg moeilijke woorden en wilde heel andere dingen doen dan andere kinderen. Na een paar weken was dit echter weggeëbd. Inmiddels is er weinig verschil meer te zien tussen Klaas en de andere kinderen. Wel valt me op dat Klaas heel onzelfstandig is: kan z'n eigen jas niet aan- en uitdoen, z'n koek niet uit de verpakking halen..." In de maanden die volgden kreeg Klaas steeds meer een trieste uitstraling. Thuis waren er spontane woede-uitbarstingen. Zijn interesse voor letters en cijfers was verdwenen. Wat was er toch met Klaas gebeurd?

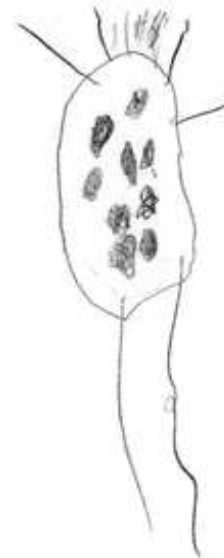
Ook zijn goede ontwikkelde tekenontwikkeling was achteruit gegaan:

Klaas 4 jaar

Klaas 4 jaar en 2 maanden

Klaas 4 jaar en 4 maanden

Scholingsaanbod "kleuters met ontwikkelingsvoorsprong"

Steeds meer worden we als hulpverleners geconfronteerd met de vraag hoe men in de onderbouw moet omgaan met kinderen die een ontwikkelingsvoorsprong hebben. Vaak zien we dat deze kinderen net niet de juiste aansluiting vinden binnen het basisonderwijs.

Waarom herken je een kind met ontwikkelingsprong?

Voornamelijk bij jonge kinderen spreken we over ontwikkelingsvoorsprong. Pas wanneer de intelligentie gestabiliseerd is (vanaf ongeveer 8 jaar), spreekt men over hoogbegaafdheid. Kinderen met hoogbegaafdheid kenmerken zich niet alleen door een hoog IQ, maar ze worden herkend aan hun doorzettingsvermogen, taakgerichtheid en creativiteit. Hun omgeving speelt een belangrijke rol bij het tot uiting komen van deze capaciteiten. Meer kennis en vaardigheden om de omgeving te optimaliseren, lijken noodzakelijk. Vaak wordt een ontwikkelingsvoorsprong door school niet herkend en/of wordt het vermoeden van de ouders niet overgenomen.

Naar school om te leren?

Hoogbegaafde kinderen zijn net als gewone kinderen, alleen is hun reactie soms anders door hun hoogbegaafdheid. Ze weten het vaak al en vinden het simpel en reageren dan vaak minder enthousiast. Of ze passen zich zoveel mogelijk aan, omdat ze niet willen opvallen.

Elk kind komt naar school om te leren. Daar zijn we het wel over eens. Ook kinderen met meerdere gaven komen naar school om nog meer te leren. Groot is hun teleurstelling als ze er na een tijd achter komen dat ze al veel weten en weinig nieuws te horen of te doen krijgen. Ook vinden ze het moeilijk om goed om te gaan met reacties van medeleerlingen en/of leerkrachten die direct of indirect laten merken dat ze het kind met hoogbegaafdheid niet goed begrijpen... Ze vinden moeilijk aansluiting, omdat ze al verder in hun ontwikkeling zijn dan klasgenoten. Als reactie hierop kunnen ze zich gaan aanpassen aan hun omgeving. Hun voorsprong is dan nauwelijks meer zichtbaar. Wel krijgen ouders thuis te maken met een kind dat niet meer naar school wil. Vaak zijn het dan de ouders die signalen afgeven.

Onderpresteren

Een groot gevaar is dat ze zich volledig verstoppen. Ze laten vervolgens niet zien wat ze kunnen. Dit noemen we onderpresteren. Onderpresteren brengt veel problemen met zich mee, zoals motivatieproblematiek, dagdromen, slordigheidfouten, depressieve gevoelens of juist woede-uitbarstingen. Er komt een neerwaartse lijn in de ontwikkeling. Hun betrokkenheid en welbevinden gaan zichtbaar achteruit.

Voorkomen van problemen bij kinderen met ontwikkelingsvoorsprong

Belangrijk is om bij de intake al naar boven te kijken of het gaat om een kind met ontwikkelingsvoorsprong. Juist de beginfase is erg belangrijk. Spelactiviteiten kunnen dan goed afgestemd worden op het niveau van het kind. Adaptief zijn is ook voor deze kinderen van belang. Voelt het kind zich erkend, dan zal het laten zien wat het kan. Dan zal de stijgende lijn van de voorsprong doorzetten.

Binnen Driestar Onderwijsadvies worden cursussen verzorgd over jonge kinderen met ontwikkelingsvoorsprong. De cursus gaat inhoudelijk niet alleen in op het signaleren van ontwikkelingsvoorsprong, maar ook op het handelingsgericht werken met deze kinderen. Ook wordt er aandacht besteed aan de rol van ouders. Verder biedt de cursus inzicht in het onderpresteren en meerdere problemen die zich bij kinderen met ontwikkelingsvoorsprong kunnen voordoen, indien er onvoldoende herkenning is.

Deze cursus wordt in het komende jaar gegeven op de locaties Gouda en Barneveld bij voldoende belangstelling. Vanzelfsprekend kunnen scholen ook een cursus aanvragen op eigen locatie. Is het verhaal over Klaas herkenbaar en heeft u interesse bij deze cursus, of wilt u meer weten, mail dan naar:

Martine Blonk: m.blonk@driestar-educatief.nl
Riet Koppenol: a.j.koppenol@driestar-educatief.nl
Wilma Nijnsink: w.j.nijnsink@driestar-educatief.nl

Intermezzo

Een kind op de eerste dag van het nieuwe schooljaar op een nieuwe school:

"Ik hoorde van een school waar de jufs en meesters van alle kinderen houden. Is dat hier ook zo?" (1998-1999).

Voor u gelezen

Werkhoudingsproblemen

door Marie-Thérèse Bruys

2007; 181 pagina's; ISBN 9789055745838; € 42,50; HB uitgevers

De uitgever vermeldt op haar site: voor het ombuigen van inefficiënte werkstijlen en het verhelpen - of voorkomen - van werkhoudingsproblemen, motivatieproblemen en faalangst.

Het werkhoudingspakket van orthopedagoge mevrouw Bruys, bestaande uit een werkboek en CD-rom met de werkbladen van het werkboek, kent twee kenmerken:

- (1) een brede en diepgaande uiteenrafeling van bovengenoemde problemen, waarbij
- (2) in de kamertjessituatie allerlei vooroefeningen worden gedaan, die in de klassikale setting moeten worden uitgevoerd.

Deze kenmerken maken dit pakket uniek. Weliswaar heeft iemand als Luc Koning ook wel allerlei uiteenraffelingen, maar deze mevrouw lijkt een wat meer wetenschappelijk onderbouwde benadering te hebben en tevens combineert ze de kamertjesituatie met de klassensituatie. En dat is een benadering die we nog niet eerder in zo'n expliciete vorm zijn tegengekomen.

Voor meer informatie:

<http://www.hbuitgevers.nl/system/dbase/product.asp?id=25657>

Colofon

Deze IB-wijzer is een uitgave van Driestar Onderwijsadvies. Op de artikelen in deze nieuwsbrief rust auteursrecht. Wilt u artikelen overnemen? Neem dan contact op met de redactie via ons e-mailadres. Aan het abonnement op de nieuwsbrief zijn geen kosten verbonden.

Voor inhoudelijke vragen naar aanleiding van de artikelen kunt u bij de orthopedagoog terecht die op uw school consultaties doet.

Voor suggesties en voor het aan- en afmelden voor deze nieuwsbrief kunt mailen naar ib-wijzer@driestar-educatief.nl.

Redactie

Janna van Eldik-Verdoold, Kees Geluk, Bertine Haverhals, Wilco Moen en Marianne van der Zalm-Grisnich